

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ
DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN GEMEINSCHAFTEN
EUROOPA ÜHENDUSTE KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES
COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES
CÚIRT BHREITHIÚNAIS NA gCÓMHPHOBAL EORPACH
CORTE DI GIUSTIZIA DELLE COMUNITÀ EUROPEE
EIROPAS KOPIENU TIESA

EUROPOS BENDRIJŲ TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-KOMUNITAJIET EWROPEJ
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DAS COMUNIDADES EUROPEIAS
CURTEA DE JUSTIȚIE A COMUNITĂȚILOR EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKYCH SPOLOČENSTEV
SODIŠČE EVROPSKIH SKUPNOSTI
EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

Pers en Voorlichting

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 47/09

4 juni 2009

Arrest van het Hof van Justitie in zaak C-8/08

T-Mobile Netherlands BV e.a. / Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit

BIJ EEN EENMALIGE BIJEENKOMST VAN VENNOOTSCHAPPEN KAN SPRAKE ZIJN VAN EEN ONDERLING AFGESTEMDE FEITELIJKE GEDRAGING DIE IN STRIJD IS MET HET COMMUNAUTAIRE MEDEDINGINGSRECHT

De nationale rechter moet het in de rechtspraak van het Hof neergelegde vermoeden van causaliteit tussen de afstemming en het marktgedrag van de betrokken onderneming toepassen

Het gemeenschapsrecht verbiedt overeenkomsten tussen ondernemingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen. Volgens de Nederlandse wetgeving wordt verstaan onder „onderling afgestemde feitelijke gedragingen” onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de zin van het gemeenschapsrecht.

In 2001 beschikten vijf operators in Nederland over een eigen mobiele telefoonnetwerk, namelijk Ben Nederland BV (thans T-Mobile), KPN, Dutchtone NV (thans Orange), Libertel Vodafone NV (thans Vodafone) en Telfort Mobiel BV [nadien O2 (Netherlands) BV en thans Telfort].

Op 13 juni 2001 vond een bijeenkomst plaats van de vertegenwoordigers van deze vijf operators. Tijdens deze bijeenkomst is onder meer gesproken over het verlagen van de standaarddealervergoedingen voor abonnementen op of rond 1 september 2001.

Bij besluit van 30 december 2002 heeft de Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit geconcludeerd dat de vijf operators met elkaar een overeenkomst hadden gesloten dan wel hun feitelijke gedragingen onderling hadden afgestemd. Van oordeel dat deze de mededinging merkbaar beperkten en derhalve door het nationale recht verboden waren, heeft de Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit deze ondernemingen geldboeten opgelegd. Deze ondernemingen hebben tegen dit besluit bezwaar gemaakt.

Het College van Beroep voor het bedrijfsleven, dat in hoger beroep over het geschil uitspraak moet doen, verzoekt het Hof om verduidelijking van het begrip onderling afgestemde feitelijke gedraging. Het wenst met name te vernemen welke de criteria zijn om te beoordelen of een onderling afgestemde feitelijke gedraging een mededingingsbeperkende strekking heeft, of de nationale rechter die onderzoekt of er een onderling afgestemde feitelijke gedraging is, het ter zake in de rechtspraak van het Hof neergelegde causaliteitsvermoeden moet toepassen en of dit

vermoeden ook geldt wanneer slechts één bijeenkomst van de betrokken ondernemingen aan de afstemming ten grondslag ligt.

Criteria voor de beoordeling of een onderling afgestemde feitelijke gedraging een mededingingsbeperkende strekking heeft

Om te beginnen herinnert het Hof eraan dat de in de rechtspraak van het Hof vastgelegde criteria voor de beoordeling of een gedraging ertoe strekt of tot gevolg heeft dat de mededinging wordt verhinderd, beperkt of vervalst, gelden voor overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen. Met betrekking tot de definitie van een onderling afgestemde feitelijke gedraging preciseert het Hof dat het daarbij gaat om een vorm van coördinatie tussen ondernemingen die, zonder dat het tot een eigenlijke overeenkomst komt, de risico's van de mededinging welbewust vervangt door feitelijke samenwerking.

Vervolgens wijst het Hof erop dat het reeds een aantal criteria heeft verstrekt op basis waarvan kan worden beoordeeld of een onderling afgestemde feitelijke gedraging mededingingsbeperkend is. Daarbij gaat het met name om de objectieve doelstellingen die zij nastreeft en de economische en juridische context ervan. Van een mededingingsbeperkende strekking is reeds sprake wanneer de onderling afgestemde feitelijke gedraging negatieve gevolgen voor de mededinging kan hebben. Met andere woorden, zij hoeft enkel concreet, gelet op de juridische en economische context ervan, de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt concreet te kunnen verhinderen, beperken of vervalsen.

Bovendien preciseert het Hof dat een onderling afgestemde feitelijke gedraging kan worden geacht een mededingingsbeperkende strekking te hebben ook wanneer zij geen rechtstreekse gevolgen heeft voor de prijs die door de eindgebruiker wordt betaald, maar enkel betrekking heeft op de vergoedingen die aan de dealers worden betaald voor het afsluiten van abonnementen.

Tot slot merkt het Hof op dat iedere uitwisseling van informatie tussen concurrenten een mededingingsbeperkende strekking heeft wanneer de onzekerheden over het voorgenomen gedrag van de betrokken ondernemingen kunnen worden weggenomen, daaronder begrepen wanneer, zoals in casu, het gedrag de vermindering van de standaarddealervergoeding betreft. De verwijzende rechter moet nagaan of de tijdens de bijeenkomst van 13 juni 2001 uitgewisselde informatie dergelijke onzekerheden kon wegnemen.

Verplichting van de nationale rechter om het in de rechtspraak van het Hof neergelegde causaliteitsvermoeden toe te passen

Het Hof herinnert eraan dat het begrip onderling afgestemde feitelijke gedraging, behalve de afstemming tussen de betrokken ondernemingen een daarop volgend marktgedrag en een causaal verband tussen beide vereist. In dit kader is in de rechtspraak van het Hof een causaliteitsvermoeden neergelegd, dat inhoudt dat de ondernemingen die aan de afstemming deelnemen en op de markt actief blijven, behoudens door de betrokken ondernemers te leveren tegenbewijs, bij de bepaling van hun gedrag op deze markt rekening houden met de informatie die zij met hun concurrenten hebben uitgewisseld.

Aangezien de door het Hof gegeven uitlegging van het gemeenschapsrecht bindend is voor alle nationale rechterlijke instanties van de lidstaten, moet de nationale rechter dit causaliteitsvermoeden toepassen.

Toepassing van het causaliteitsvermoeden wanneer slechts één bijeenkomst aan de afstemming ten grondslag ligt

Het Hof wijst erop dat het, afhankelijk van de structuur van de markt, niet uitgesloten is dat een eenmalig contact in beginsel kan volstaan opdat de betrokken ondernemingen hun marktgedrag afstemmen. Wanneer de betrokken ondernemingen een kartel vormen met een complex systeem van afstemming ten aanzien van een groot aantal aspecten van hun marktgedrag, kan immers een regelmatig contact gedurende een lange periode noodzakelijk zijn. Indien daarentegen, zoals in de onderhavige zaak, slechts een op zichzelf staande afstemming voor een eenmalige aanpassing van het marktgedrag ten aanzien van één mededingingsparameter wordt beoogd, kan een eenmalig contact voldoende zijn om het nagestreefde mededingingsbeperkende doel te realiseren.

In deze omstandigheden is niet zozeer van belang hoe vaak de betrokken ondernemingen bijeen zijn gekomen, maar veeleer of het contact of de contacten die hebben plaatsgevonden, deze ondernemingen de mogelijkheid hebben geboden om rekening te houden met de informatie die zij met hun concurrenten hebben uitgewisseld om hun gedrag op de betrokken markt te bepalen en de risico's van de mededinging welbewust te vervangen door feitelijke samenwerking. Wanneer kan worden aangetoond dat deze ondernemingen hun gedragingen op elkaar hebben afgestemd en op die markt actief zijn gebleven, mag worden geëist dat zij het bewijs leveren dat die afstemming geen invloed op hun marktgedrag heeft gehad.

Voor zover de onderneming die aan de afstemming deelneemt, op de betrokken markt actief blijft, geldt het vermoeden van causaliteit tussen de afstemming en het marktgedrag van deze onderneming bijgevolg ook wanneer slechts één bijeenkomst van de betrokken ondernemingen aan de afstemming ten grondslag ligt.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

Beschikbare talen: EN DE ES FR NL RO

De volledige tekst van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de internetpagina van het Hof

*<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=NL&Submit=rechercher&numaff=C-8/08>
vanaf ongeveer 12.00 uur.*

Voor nadere informatie wende men zich tot de heer Stefaan Van der Jeught.

Tel: +352 4303 2170 Fax: +352 4303 2988